

ZEMŘEL LUBOMÍR DOLEŽEL

* 3. 10. 1922, Lesnice, okr. Šumperk

† 28. 1. 2017, Verona, Itálie

Literární teoretik, spoluzakladatel teorie fikčních světů, naratolog a sémiotik – těmito charakteristikami bývá nejčastěji definováno mnoholeté, plodné působení Lubomíra Doležela na poli světového myšlení o literatuře. Třebaže podobný výčet odborné profilace představuje nedílnou součást biogramu každého představitele libovolného vědního oboru současnosti, v Doleželově případě neslouží pouze formálnímu vymezení okruhu jeho zájmů, ale jako u málokterého literárního badatele představuje skutečný rozsah jeho nepřehlédnutelného přínosu v uvedených oblastech reflexe literární tvorby.

Doleželovy životní osudy v mnohém sledují typickou cestu středoevropského intelektuála 20. stoletím. Po maturitě roku 1941 nastoupil jako prodávač a účetní v šumperském železářství. Za účast v odboji byl zatčen a vězněn. Po válce studoval českou a ruskou filologii na FF UK v Praze (1945–1949; později tamtéž získal vědeckou kandidaturu, 1958). Pracoval v Ústavu pro jazyk český (1953–1965) a v Ústavu pro českou literaturu ČAV (1968). V letech 1965–1968 působil jako hostující profesor na University of Michigan. Na konci roku 1968 odešel s rodinou do emigrace. Usadil se v Torontu, kde na tamní univerzitě roku 1969 nastoupil na pozici profesora českého jazyka a literatury, později profesora srovnávací literatury (1982). Rozvíjel zde především vlastní koncepci možných světů aplikovanou na literární texty, ale věnoval se také literární stylistice, matematické lingvistice či narativní sémantice. Roku 1988 byl emeritován, nadále však přednášel a hostoval na významných akademických pracovištích po celém světě. V posledních letech života často pobýval v Česku.

Mezi publikace, v nichž Doležel postupně soustředil sumu svého teoretického přístupu k literatuře, patří *Narativní způsoby v české literatuře* (anglicky 1973, česky 1993 a 2014), *Kapitoly z dějin strukturální poetiky* (anglicky 1990, česky 2000), *Heterocosmica: Fikce a možné světy* (anglicky 1998, česky 2003) či *Fikce a historie v období postmoderny* (česky 2008, anglicky 2010). Vedle prací odborných mu u nás vyšla také kniha *Život s literaturou: Vzpomínky a rozhovory* (2013) a autobiografický román *Poločas rozpadu* (2016).

Martin Lukáš